

2019. február 17. - **Mindszenty-per – „Megalapozták” a hazai szerzetesrendek felszámolását is**
Mindszenty bíboros bírósági eljárása információs háború is volt.

A kommunista hatalom idegen nyelveken is megjelentette a rágalmakat tartalmazó Fekete és Sárga könyvet. A kortársak a nemzetközi közvéleményre figyeltek – Nyugatról remélve támogatást. A belső ellenállás és tiltakozás történeti forrásai azonban még feltáratlanok. Hetven évvel a koncepciós per után, 2019. február 12-én ismerte el a Szentszék Szentté Avatási Kongregációja Mindszenty bíboros hősies erényeit.

A Budapesti Népbíróság különtanácsa 1949. február 8-án Olti Vilmos tanácselnök vezetésével ünnepélyesen bevonult az ülésterembe. A jelenlevők felálltak, majd megkezdődött az ítélethirdetés a Mindszenty József és társai ellen indított „bűnügyben”. A teremben feszült csöndben várták a fejleményeket. De a színjátékot a távolból maga Rákosi Mátyás is élőben figyelte. A miniszterelnök-helyettes, államminiszter fő megrendelője volt a szörnyű kínzások utáni előadásnak. Kíváncsi volt a végjátékra.
Szüleink, nagyszüleink nemzedéke a rádió előtt ült. A tárgyalás alatt napról napra ügyesen manipulált válogatást tettek közzé a procedúra fontosabbnak tartott részleteiből. Mindenki meggyőződhetett arról, saját fülével hallhatta, hogyan keveredik Mindszenty egyre több „ellentmondásba”. A napi- és hetilapok címoldalon hozták a per részleteit, a képes újságokban közölt fotókon ki-ki jól láthatta, milyen körmönfont, ravasz, gyanakvó és számító ember a főpásztor. A véleménycikkek jóval az ítélethirdetés előtt meghozták a „dolgozó nép” ítéletét. A cél a bíboros lejáratása volt. Bűnös, nevetséges és gyáva figuraként állították a hívők elé, azt remélve, hogy ez az ábrázolás és a bírósági ítélet lerombolja a hazai katolicizmust.
Nem így történt. De a tárgyaláson elhangzottakat az ÁVH módszereit nem ismerők nagy megdöbbenéssel figyelték. Senki sem értette, milyen eszközökkel, hogyan sikerült megtörni a tiszta, imádságos életű, mindig következetes hercegprímás akaratát. A nyugati híradások akaratgyengítő kábítószerek alkalmazását vélték, s ennek lehetőségét maga Mindszenty sem zárta ki emlékirataiban. A rendszeres alvásmegvonás, a vég nélküli kihallgatások, az embertelen bánásmód és a gyakori verések is felőrölték erejét. Visszaemlékezéseiben megdöbbentő nyíltsággal ír megalázó testi-lelki kínoztatásairól is: „Most újra az őrnagy jön be. Kiküldi a partizánt, gumibotot vesz elő. […] Legyűr vízszintesen s elkezd ütlegelni. Talpamon kezdi és megy mindig feljebb. A gumibot suhogásaira a szomszéd szobából hallom a

kórusszerű diadalmas kacajt. Nők és férfiak vegyesen vannak a közelemben.” Mindezek következtében a bírói tárgyalás előtti napokról már semmi biztosra nem emlékszik. Nem tudja, milyen gyakran hallgatták ki és verték meg, még azt sem volt képes fölidézni, első cellájában tartották-e fogva végig, vagy másikba vitték át. „Végsőkig kimerült és fáradt voltam s csak lassan kezdtem ocsúdni és fokozatosan felfogni, ami körülöttem folyt” – írta.
A napilapok írásainak hangvételét figyelembe véve aligha lehetett kétséges, hogy a hercegprímást elítélik. A kérdés inkább az volt, életfogytiglanit kap-e, vagy kötél általi halált. Utólag világosan látszik, hogy bár Rákosi szívesen likvidálta volna a nemzet lelkiismeretét, a lépést nem merte megtenni, hiszen beláthatatlan következménye lett volna, ha vértanú lesz a bíborosból.
A hetven évvel ezelőtt megrendezett szörnyű színjáték szereplői közül ma már senki sem él. A nyilasból kommunistává vedlett Olti Vilmos vérbíró a kétezres évek elején talán utolsó élő résztvevője volt a koncepciós eljárásnak, 2005-ben halt meg. S ő az egyetlen, akiről tudjuk: megbánta, amit tett, és a halálos ágyán meggyónta bűneit. Amikor azonban 1949-ben kihirdette az ítéletet, rezzenéstelen arccal teljesítette feladatát. A katolikusok és a józan többség – Magyarországon és világszerte – tudták: Olti és Alapi Gyula főügyész színjáték statisztája.
A szerzetesrendek tagjai ekkor már számíthattak a teljes felszámolásra. A Kapisztrán Szent Jánosról Nevezett Ferences Rendtartomány 26 kolostorának mintegy 320 lakója sejthette, hogy hasonló sors vár rájuk. 1949-ben sok közülük is fogságban, börtönben élt, és vértanúik is voltak. Körösztös Krizosztomot, Kovács Kristófot, Farszky Szalvátort, Kiss Szalézt, Lukács Pelbártot megölték a kommunisták. Az egyre fojtogatóbb légkörben Luptovics Kolos tartományfőnök arra kényszerült, hogy gyakori áthelyezéssel tegye a hatóságok számára „láthatatlanná” az alaptalan vádakkal támadott szerzeteseket. Aki bajba került, mert egy helyi párttitkár vagy egyszerű provokátor demokráciaellenes vádakkal följelentette, számíthatott arra, hogy elöljárója gyorsan elhelyezi. Debrecenből Pécsre, Salgótarjánból Dunaföldvára, Szegedről Bajára került. Aligha kétséges, hogy a Mindszenty-per az egész szerzetesközösséget lázban tartotta, ám a körülmények miatt a kolostorok háztörténetei nem minden esetben örökítették meg ezt a figyelmet. Sokan úgy vélték, fölösleges terhelő bizonyítékokat hátrahagyni. Baján, Szolnokon, Szegeden, Simontornyán, Mátraverebély-Szentkúton, Máriagyűdön a historia domusokban legföljebb az időjárásról írtak, a szokatlan, hó nélküli, nedves hideget említve, helyi eseményekről megemlékezve. Beszédes ez a hallgatás is. Másutt azonban a helyi háztörténetírók szokatlan bátorsággal jegyezték föl a véleményüket.
Buda, Margit körút, Csonth Vianney János:
Február 3. Ma kezdődött a Népbíróság előtt Mindszenty bíboros hercegprímás és társai (Zakar András prímási titkár, Baranyai Jusztin egyetemi tanár, Eszterházy Antal, Tóth László v. szerkesztő, Nagy Miklós papköltő) perének tárgyalása. Vád: hazaárulás, kémkedés, valuta üzérkedés.
Február 8. Mindszenty bíboros hercegprímást életfogytiglani fogházra ítélték. Társait is súlyosan elítélték. Az egész ország imája kíséri börtönébe.
Buda, Pasarét, Szedő Dénes:
A politikai élet zűrzavara, a Mindszenty pör előkészítése miatt sok ember disszidált, köztük házunk régi barátja, Barankovics István, a Demokrata Néppárt elnöke is – ki pedig az utolsó pillanatig remélt egy becsületes megegyezésben. Íme, neki is el kellett mennie, mint sok más becsületes magyarnak.
Óriási világszenzációt keltett a Mindszenty pör. Mindszenty Józsefet, a zelus pastor animarumot (lelkek buzgó pásztora) életfogytiglani fegyházra ítélték. Ez még nem fordult elő a

történelemben. Hazaárulás, kémkedés és valutázás vádjával terhelten ül börtönében a magyar főpap és várja a világ népeinek igazságos ítéletét.
Csongrád, Hornyák Domonkos:
febr. 4. – Ma van Mindszenty hercegprímás bírósági kihallgatása. Mindannyian – hívek, papok egyaránt – aggódó lélekkel kísérjük sorsát és imádkozunk szabadulásáért. A kihallgatás megtörtént, és a rádió is közvetítette hangképekben magát a kihallgatást. Az ítélethirdetés 8-ára van jelezve.
febr. 8. – Ma közölte a rádió, hogy Mindszenty József hercegprímást életfogytiglani fegyházra ítélte a magyar állam bírósága. Historikus (jelen sorok írója) itt hallgatni kénytelen és a való igazságot nem írhatja meg.
Pécs, Roznik Rajnér:
8-án ítélethirdetés a Mindszenty-perben. Világszerte nagy érdeklődést keltett. A hercegprímást életfogytiglani börtönre ítélték. Társait 3-15 évig terjedő börtönre ítélték. Az ítélet az egész világon nagy visszhangot keltett. Ki mellette, ki ellene. Propaganda középpont lett az ítélet…
Eger. A háztörténetet vezető Sebestyén Sándor bejegyzés helyett gépelt „szamizdatot” ragasztott be a könyvbe:
Tisztelendő testvéreinknek Érsekeinek és Püspökeinek XII. Pius pápa
Tisztelendő Testvérek!
Üdvözletünk és apostoli áldásunk
Mélységes szomorúsággal értesültünk arról, hogy szeretett Fiunkat, Mindszenty Józsefet, a római szent egyház bíborosát, esztergomi érseket vakmerően eltávolították érseki székéből és fogságba vetették. Ez a tény a nagy érdemű főpap személyében sérti a vallás szent méltóságát és magát az emberi méltóságot is. Szent hivatalunk tudatában tehát arra vagyunk kötelezve, hogy az Egyház jogait sértő cselekedet miatt mely nemcsak Benneteket, de Magyarország és az egész világ katolikusait is legmélyebb szomorúsággal és felháborodással tölti el, a nyilvánosság előtt fájdalmunkat fejezzük ki, panaszt emeljünk, és az egész Egyházat ért sérelem miatt ünnepélyesen tiltakozzunk.
A historia domus következő oldalán másik beragasztott lap látható, a Képes Figyelő címoldala: A magyar nép ítélőszéke előtt. Mindszenty József a vádlottak padján.
Majd az alábbi bejegyzés, amely pontosan mutatja a kor viszonyait: 13-án szomorú veszteség érte rendházunkat: P. Sebestyén Sándor, aki már évek óta vezette ezt a könyvet, eltávozott házunkból, mint később megtudtuk P. Provinciális Pécsre küldte ideiglenesen. Ok: a gyóntatószékkel kapcsolatban politikai részről vádak érték.
Kecskemét, Halász Jeromos:
Február 8-án Mindszenty bíboros hercegprímást életfogytiglani fegyházra ítélték.
Mohács, Kincses Károly:
Február 3-án este a rádió közvetíteni kezdte Mindszenty bíboros hercegprímás tárgyalását. Ugyanezen a napon este 9 órakor elsőpéntek előtti szentségimádás volt a Zárdatemplomban. A hívek igen nagy számban vettek részt. Február 4-én a rendőrség érdeklődött, hogy miért harangoztunk előző este 8 óra után. Ugyanis följelentés ment ellenünk a rendőrségre, hogy harangszóval hívtuk fel híveink figyelmét a Mindszenty tárgyalás rádióközvetítésére. Igazoltuk magunkat. A harangozó az elsőpéntek előtti esti szentségimádásra harangozott.
Hatvan, Zentai Marcell:
Január 26-án a párttól és a rendőrségtől voltak kiküldöttek a házfőnök atyánál. A kiküldöttek arra kérték a házfőnök atyát, hogy február 1-én, a köztársaság ünnepén beszéljen a templomban a köztársaság illetőleg a demokrácia eddig elért eredményeiről, és hogy dicsérje a

köztársasági államformát. A házfőnök atya méltatta a küldöttség előtt az elért eredményeket és kijelentette, hogy az egyháznak mindegy, milyen államformát vesz fel egy állam, ezen dolgok politikai dolgok, és nem szereti szószékre vinni a politikát.
Salgótarján, Tátrai Gyula:
Február 3. A mai napon megkezdődött a bíboros hercegprímás bírói tárgyalása.
Február 5. A rádió minden este – a napokban – hanglemezről forgatja – természetesen önkényesen válogatott részletek szerint a bírói tárgyalás anyagát.
Február 8. Ma hirdettek ítéletet Mindszenty hercegprímás pörében. A hercegprímás urat életfogytiglani börtönre, dr. Baranyai Jusztin egyetemi tanárt, Zakar András titkárt, gróf Eszterházyt, dr. Tóth Lászlót (a Nemzeti Ujság című katolikus napilap főszerkesztőjét, dr. Nagy Miklós Actio Catholica titkárt 8-12 évi fegyházbüntetéssel sújtották. A nyugati rádiók a hercegprímás elfogatásától kezdve minden egyes adásukban hosszan foglalkoztak az üggyel. Az egyes országok kormányférfiai, miniszterek és államelnökök, katolikus püspökök, a legkülönbözőbb felekezetek főpapjai, vallásos és társadalmi egyesületek, az egyes országok munkásszakszervezetei tiltakoztak, tüntettek a magyarországi vallásszabadság sérelmei miatt. Az egész nyugati világ, felekezeti különbség nélkül, imahadjáratot kezdett Mindszentyért. A vatikáni, londoni és New York-i dolgozott különösen fáradhatatlanul hercegprímásunk védelmében.
Február 19. Városunkban az MNDSz (Magyar Nők Demokratikus Szövetsége) rendezésében nőnapi hatalmas felvonulás és tüntetés volt a „nyugati imperialisták”, „háborús uszítók”, „mindszentysták” ellen. A magyar kormány – mint a Mindszenty per tárgyalása előtt a vádanyagot tartalmazó „Sárga könyvet”, most a tárgyalás anyagát tartalmazó „Fekete könyvet” ad ki, szintén több nyugati nyelven is.
Február 21. Tegnap 300,000 ember tüntetett Rómában hercegprímásunk mellett.
Február 24. Rádióhírek szerint a Mindszenty ügyet a nyugati nemzetek az Egyesült Nemzetek elé viszik.
Fáy Zoltán